

Praktische opdracht geschiedenis

‘Haarlem: een stad met een rijke historie’

Leerlingenboekje
Schooljaar 2017-2018

Naam: _____

Klas: _____

SAMENGEVAT!

Onderwerp

Haarlem: een stad met een rijke historie!

Doelstelling

- Je interesseert je voor en verdiept je in het lokale verleden.
- Je leert jezelf in te leven in leeftijdsgenoten uit verschillende perioden in de twintigste eeuw, wat aansluit bij het leren begrijpen van historische vaardigheden zoals multiperspectiviteit en standplaatsgebondenheid (belangrijk voor je eindexamen!).
- Door het analyseren van historisch bronmateriaal leer je op welke wijze kennis van het verleden tegenwoordig overgeleverd is.
- Je leert op kritische wijze om te gaan met historische bronnen uit het verleden en leert te oefenen met het interpreteren daarvan.

Tijdsinvestering

5 lessen

Schoolvak

Geschiedenis

Eindproduct

Een essay waarin de onderzoeksvraag wordt beantwoord. Omvang: circa drie pagina's (Times New Roman, lettertype 12). Daarbij presenteer je de onderzoeksresultaten in de laatste les.

Deadline

-

1/ Inleiding

Anno 2017 geeft niet alleen je schoolboek of je docent geschiedenis jou nog alle kennis over het verleden. Steeds meer informatie is te vinden op sociale media, zoals informatieve filmpjes op YouTube of Instagram-accounts met historische foto's. In dit onderzoek ga je zelf aan de slag met het vinden van historische bronnen over het verleden van Haarlem in de twintigste eeuw. De belangrijkste vraag waar jij de komende vijf lessen mee aan de slag gaat, is dan ook: hoe doe je precies historisch onderzoek? Aan het einde van deze lessenserie ben jij in staat om als beginnend 'historicus' aan de slag te gaan!

Volgend jaar (5 havo) of over twee jaar (6 vwo) gaan jullie onderzoek doen voor je profielwerkstuk, het afsluitende onderzoek van je middelbare schoolcarrière. Jullie gaan je in dit onderzoek verdiepen in het verleden van de twintigste eeuw in Nederland en specifiek de geschiedenis van Haarlem. Met behulp van het platform geschiedenislokaal023 krijgen jullie inzicht in historische foto's, video's, kaarten en spotprenten die jullie nieuwe informatie biedt over het regionale verleden.

Ik wens jullie veel plezier en succes toe!

2/ Aansluiting examenprogramma en profielwerkstuk

Tijdens het eindexamen wordt verwacht dat je bij het vak geschiedenis een aantal belangrijke vaardigheden onder de knie hebt. In dit onderzoek verdiep je, je bewust in een aantal van deze vaardigheden. De belangrijkste hierbij is standplaatsgebondenheid. Doordat jullie je in dit onderzoek gaan inleven in leeftijdsgenoten die leefden in een specifieke periode in de twintigste eeuw verplaats je jezelf in hun schoenen. Tijdens dit onderzoeksproces leer je naar de wereld en de samenleving te kijken vanuit het perspectief van bijvoorbeeld een 16-jarige in het jaar 1910, 1943 of 1989. Daarbij doen jullie meer kennis op van tijdvak 8, 9 en 10. Deze drie tijdvakken worden getoetst in schoolexamens en uiteindelijk op het Centraal Schriftelijk Eindexamen.

3/ Uitleg opdracht

Het project ‘Haarlem: een stad met een rijke historie’ bestaat uit drie delen. In het **eerste gedeelte** ga je informatie zoeken over de geschiedenis van Haarlem in de periode 1880 tot heden. Voorafgaand worden de verschillende groepjes ingedeeld, waarbij ieder groepje aan de slag gaat met een eigen periode en onderwerp. In het eerste gedeelte krijg je uitleg in wat precies historisch onderzoek is en op welke wijze je relevante informatie kan verzamelen. De onderwerpen zijn:

- Verzuiling in Haarlem, 1880-1940
- De Tweede Wereldoorlog in Haarlem, 1940-1945
- Dekolonisatie en Haarlem, 1945-1950
- Maatschappelijke veranderingen in Haarlem, 1960’s en 1970’s
- De Koude Oorlog in Haarlem, 1945-1991

In het **tweede gedeelte** van deze lessenserie ga je met je groepje op zoek naar historische bronnen waarmee je je antwoord op de onderzoeksvraag kan onderbouwen. Deze bronnen kun je vinden via de website geschiedenislokaal023.nl en verwerken je uiteindelijk in het betoog.

Het **derde gedeelte** tot slot bestaat uit het uitwerken en presenteren van de onderzoeksresultaten. Jullie bereiden een korte presentatie voor, waarin de overige leerlingen inzicht krijgen in jullie onderzoek en de uitkomsten.

Hieronder wordt uiteengezet welke stappen je moet ondernemen om tot een succesvol onderzoek en onderzoeksverslag te komen. De stappen zijn daarna opgedeeld in de vijf lessen die voor deze opdracht nodig zijn, zodat je weet wat je wanneer moet doen tijdens de les.

Deel 1: de voorbereiding

Stap 1:

Het onderwerp is: ‘Haarlem: een stad met een rijke historie’. Na de uitleg van je docent en de indeling in groepjes analyseer je samen de hoofdvraag van jouw onderwerp en bespreken jullie wat je wilt onderzoeken. *(De verschillende onderwerpen staan in onderdeel 5, verderop in dit boekje).*

Stap 2:

Ga op zoek naar informatie. Zoek bronnen bij elkaar en maak daarbij gebruik van de artikelen en andere literatuur die verder in dit boekje staan.

Stap 3:

Bedenk samen deelvragen die goed passen bij de hoofdvraag.

Stap 4:

Maak vervolgens gezamenlijk een concreet stappenplan en verdeel de deelvragen (wie doet wat?).

Deel 2: de uitvoering

Stap 5:

Wanneer je genoeg bruikbare literatuur hebt verzameld, ga je informatie uit deze artikelen/bronnen selecteren die nuttig zullen zijn voor je essay.

Stap 6:

Ga nu naar de website geschiedenislokaal023.nl en ga op zoek naar historische bronnen die aansluiten bij jouw onderzoeksvragen. Gebruik hiervoor de tijdvakken onderaan en denk na over nuttige zoektermen.

Stap 7:

Schrijf de inleiding van je essay. Wat heb je precies onderzocht en waarom is dit nuttig voor jullie ontwikkeling bij het vak geschiedenis?

Stap 8:

Beantwoord vervolgens elke deelvraag. Het is het handigst om dit per vraag te doen. Wanneer je alle vragen tegelijk wilt beantwoorden, kan dat tot onduidelijkheden of verwarring leiden. Verwerk in je essay ten minste drie historische bronnen van geschiedenislokaal023.nl.

Stap 9:

Als voor alle deelvragen een antwoord is gevonden, wordt de hoofdvraag beantwoord. Het antwoord op je hoofdvraag is je conclusie. Controleer goed of je een duidelijk opgebouwd essay hebt: inleiding, kern en conclusie. Lever vervolgens je essay voor de afgesproken deadline in.

Stap 10:

Bereid gezamenlijk de presentatie voor en oefen deze ook vervolgens. Probeer de presentatie vlot te laten verlopen. Zorg ervoor dat ieder groepslid aan het woord komt.

Stap 11: Voer de presentatie uit als groepje (circa vijf a tien minuten).

4/ Indeling lessen

Hieronder is bovenstaand stappenplan verwerkt in de vijf lessen die voor deze praktische opdracht staan. Hierdoor weet je precies wat er wanneer van je verwacht wordt. Thuis verder werken is geen ‘must’, maar wel een aanrader voor een beter resultaat!

Les 1: Voorbereiding

- Waar? Op school onder begeleiding van de docent geschiedenis.
- Wat? 1/ Uitleg opdracht, beantwoorden vragen;
2/ Basisintroductie ‘hoe doe je historisch onderzoek?’;
3/ Indeling groepjes (maximaal drie leerlingen per groepje).

stap 1

Les 2: Aan de slag!

- Waar? Op school: in lokaal of mediatheek (docent geschiedenis is beschikbaar voor vragen en/of hulp).
- Wat? 1/ Zelfstandig zoeken van achtergrondinformatie over de periode, inlezen;
2/ Vaststellen wat je wilt onderzoeken en bedenken deelvragen;
3/ Verdeling deelvragen. Tijdsplanning en werkindeling maken.
4/ Klassikaal evalueren van gemaakte stappen en vorderingen (laatste tien minuten van de les).

stap 2, 3 en 4

Les 3: Geschiedenislokaal023

- Waar? Op school. Zelfstandig werken onder begeleiding van een docent geschiedenis.
- Wat? 1/ Bruikbare informatie selecteren over de periode;
2/ Verdieping zoeken in het primair bronmateriaal via geschiedenislokaal023.nl;
3/ Gezamenlijk evalueren van de vorderingen (laatste 10 min).

stap 5, 6 en 7

Les 4: Verwerken

Waar? Op school, in de openbare bibliotheek, in het NHA of thuis.

Wat? 1/ Je gaat de vergaarde informatie verwerken in een betoog en presentatie, denk na over inhoud, vorm en opmaak;
2/ Schrijven van betoog, maken van een PowerPointpresentatie (of iets soortgelijks).

stap 7, 8, 9 en 10

Les 5: Presentatie

Waar? Op school óf wellicht in het Noord-Hollands Archief.

Wat? 1/ Je presenteert als groepje je onderzoek en onderzoeksresultaten;
2/ Biedt je klasgenoten de mogelijkheid vragen te stellen;
3/ In de klassikale afsluiting vul je het reflectieformulier in dat door je docent wordt uitgedeeld.

stap 11

5/ Periodisering & bronmateriaal

Deze opdracht kent vijf verschillende onderwerpen, allen zijn perioden uit de twintigste eeuw. Bij elke opdracht staat duidelijk aangegeven wat voor literatuur bruikbaar kan zijn voor de uitvoering van je opdracht. Uiteraard ben je zelf vrij om eigen wetenschappelijke artikelen of relevante krantenartikelen te gebruiken in je onderzoek. De historische bronnen moet je zelf zoeken via het geschiedenislokaal023.nl.

1. Verzuiling in Haarlem (1880-1940)

Tijdvak:

Tijd van burgers en stoommachines (1800-1900)

Tijd van wereldoorlogen (1900-1950)

Hoofdvraag:

Op welke wijze kwamen Haarlemse middelbare scholieren in aanraking met de gevolgen van de verzuiling in de periode 1880-1940?

Literatuur:

1/ Feniks. *Overzicht van de geschiedenis havo/vwo*

2/ Bas Kromhout, 'Verzuiling is geen recept dat je overal en altijd kunt toepassen', *Historisch Nieuwsblad* 9 (2003).

3/ Parlement & politiek, 'Verzuiling'
www.parlement.com.

4/ Robin de Wever, 'Nederland was helemaal niet zo verzuild', *Trouw*, 9 december 2014.

5/ Peter van Dam, *Staat van verzuiling* (Amsterdam 2011).

2. De oorlog in Haarlem (1940-1945)

Tijdvak: Tijd van wereldoorlogen (1900-1950)

Hoofdvraag: In hoeverre kozen Haarlemse middelbare scholieren ca. 12-18 jaar) om actief te collaboreren of zich te verzetten tegen de Duitse bezetting in de periode 1940-1945?

Literatuur:

- 1/ Feniks. *Overzicht van de geschiedenis havo/vwo*
- 2/ Bas Kromhout, 'Hoe zinvol was het verzet in de Tweede Wereldoorlog?', *Historisch Nieuwsblad* 4 (2009).
- 3/ Ferdinand Lankamp, 'Helden en schurken over samenwerking met de 'vijand'', *Historisch Nieuwsblad* (2013).
- 4/ Anne Burgers, 'We moeten af van het idee dat "foute" kinderen nooit tegemoet zijn gekomen', *Historisch Nieuwsblad* (2013).
- 5/ Bas Kromhout, 'Het laatste taboe in Nederland: NSB-kinderen', *Historisch Nieuwsblad* 7 (2002).

3. Dekolonisatie en Haarlem (1945-1949)

Tijdvak: Tijd van wereldoorlogen (1900-1950)
Tijd van televisie en computer (1950-heden)

Hoofdvraag: In hoeverre verkreeg men in Nederland in de jaren na de dekolonisatiestrijd in Nederlands-Indië/Indonesië (1945-1949) kennis over deze bloedige strijd?

Literatuur:

- 1/ Feniks. *Overzicht van de geschiedenis havo/vwo*
- 2/ Gert Oostindie, 'De gewelddadige dekolonisatie van Nederlands-Indië', *Historisch Nieuwsblad* 6 (2015).
- 3/ Remco Raben, 'Indonesische Revolutie (1945-1949)', *Historisch Nieuwsblad* 5 (2008).
- 4/ Mirjam Janssen, 'In beeld: politionele acties', *Historisch Nieuwsblad* 3 (2014).
- 5/ Meindert van der Kaaij, 'Het komt er eindelijk: een breed onderzoek naar geweld tijdens de dekolonisatie', *Trouw*, 2 december 2016.

4. Ook Haarlem veranderde (1960's-1970's)

Tijdvak: Tijd van televisie en computer (1950-heden)

Hoofdvraag: **Op welke wijze veranderde Haarlem van een verzuilde samenleving naar een multiculturele en pluriforme maatschappij in de jaren zestig en zeventig?**

Literatuur:

- 1/ Feniks. *Overzicht van de geschiedenis havo/vwo*
- 2/ Maurice Blessing, 'De eerste Marokkanen in Nederland', *Historisch Nieuwsblad* 9 (2004).
- 3/ Niek Pas, 'Provo', *Historisch Nieuwsblad* 4 (2015).
- 4/ Annegreet van Bergen, *De gouden jaren* (Amsterdam 2014).
- 5/ Entoen.nu, 'Veelkleurig Nederland', website: <http://www.entoen.nu/veelkleurignederland/vo>

5. De Koude Oorlog in Haarlem (1945-1991)

-
- Tijdvak:** Tijd van televisie en computer (1950-heden)
- Hoofdvraag:** In hoeverre kwamen Haarlemse scholieren in aanraking met de ontwikkelingen van de Koude Oorlog?
- Literatuur:**
- 1/ Feniks. *Overzicht van de geschiedenis havo/vwo*
 - 2/ Duco Hellema, 'De Koude Oorlog in Nederland', *Historisch Nieuwsblad 5* (2011).
 - 3/ Herman Schoemaker, 'Een aanval van de Sovjet-Unie op Nederland', *Historisch Nieuwsblad 5* (2011).
 - 4/ Huib Modderkolk, 'Nederland hielp CIA met afluisteren tijdens de Koude Oorlog', *de Volkskrant*, 24 september 2015.
 - 5/ Juurd Eijssvoegel, 'Restanten van de Koude Oorlog', *NRC*, 29 april 2016.
 - 6/ Museum Bescherming Bevolking: Commandopost Rijswijk, website: <http://www.museumbeschermingbevolking.nl/>

6/ Rubrics ter evaluatie

Aan de hand van de twee onderstaande rubrics zal de docent de voortgang van je onderzoek controleren en beoordelen. Hieronder staat de berekening die de docent hanteert in de beoordeling van je onderzoeksverslag.

- Rubric 1: onderzoeksvaardigheden

Hierbij wordt door de docent gekeken hoe goed je onderzoeksvragen en gebruik van bronnen is. Ook de gemaakte keuzes en de uitwerking van je onderzoek zal in deze rubric beoordeeld worden.

- Rubric 2: samenwerkingsvaardigheden

In de tweede rubric wordt door de docent de samenwerking van het groepje onder de loep genomen. Hoe goed en eerlijk was de taakverdeling en zijn de gemaakte afspraken nagekomen.

7/ Berekening

Onderzoeksvaardigheden:

In totaal zijn er 32 punten te behalen.

Samenwerkingsvaardigheden:

In totaal zijn er 16 punten te behalen.

Berekening

Gezamenlijk kan de leerling 48 punten behalen voor deze praktische opdracht. Een mogelijke (en veelal standaard) berekening die hierop toegepast kan worden is:

totaal aantal punten / (delen door) 48 x (keer) 9 + (plus) 1 = cijfer

Voorbeeld

Stel een leerling scoort 20 punten op onderzoeksvaardigheden en 10 punten op samenwerking. In totaal is dat 30 punten. De volgende berekening is dan:

30 / 48 x 9 + 1 = 6,6 (eindcijfer)

ONDERZOEKSVAAARDIGHEDEN
totaal aantal punten te behalen: 32 punten

Criteria	A: Beginner (1)	B: Gevorderde (2)	C: Ervaren (3)	D: Expert (4)
Verwonderen	Je volgt letterlijk de opdracht	En je maakt keuzes binnen de kaders en legt deze uit	En aangeven wat je interessant vindt	Je bedenkt je eigen opdracht en/of onderzoek en kan dit onderbouwen
Oriënteren	Je krijgt de informatie van de docent en kan deze in eigen woorden weergeven	En je zoekt zelf naar aanvullende informatie (in het boek)	En je zoekt zelfstandig aanvullende informatiebronnen	En je verdiept je in (vak)literatuur en verkent aanverwante informatiebronnen buiten de gebaande paden
Keuze	N.v.t.	Je weet wat je moet doen en hoe je het moet aanpassen	Je kunt een onderzoeksvraag/ probleemstelling (en hypothese) formuleren	En uit de gevonden informatie weet je te selecteren wat voor jouw onderzoek noodzakelijk is hieruit keuzes maken.
Plan(ning)	Je volgt de (studie)planner of het gegeven stappenplan	En maakt binnen het gegeven plan eigen keuzes en kunt deze onderbouwen	Je maakt een eigen plan van aanpak of stappenplan	En je kunt deze SMART* maken *specifiek, meetbaar, acceptabel, relevant, tijdgebonden
Uitvoering	Je voert de gegeven opdracht uit	En maakt daar zelf keuzes in	Je stelt je plan tussendoor bij a.d.h.v. je onderzoek	Je blijft jezelf vragen stellen en blijft kritisch t.o.v. je eigen onderzoek
Resultaten	Je geeft je gevonden resultaten weer zonder ordening	Je verwerkt je resultaten en geeft deze overzichtelijk en geordend weer	Je kiest de weergave die je resultaten het best/meest correct weergeeft	En houdt rekening met de relevantie van de gevonden resultaten
Evalueren en concluderen	Je geeft antwoord op de gestelde vragen/opdracht, zonder je eigen resultaten te gebruiken	Je geeft antwoord op de gestelde vragen/opdracht en gebruikt hierbij je eigen gevonden resultaten	En vergelijkt je hypothese met de gevonden resultaten en bent kritisch op je eigen conclusies	En geeft de samenhang weer met het geschetste (literatuur)onderzoek en geeft mogelijkheden voor vervolgonderzoek
Reflectie op het proces	Je constateert dat het leuk/niet leuk/moeilijk/... was	En je ziet hierin concrete verbeterpunten	En formuleert hoe je de volgende keer dit anders/beter/... aan gaat pakken	Kun je opschrijven hoe dit jouw als persoon naar een hoger niveau heeft gebracht (persoonlijke ontwikkeling, verrijking)

SAMENWERKINGSVAARDIGHEDEN*totaal aantal punten te behalen: 16 punten*

Criteria	A. Beginner (1)	B. Gevorderde (2)	C. Ervaren (3)	D. Expert (4)
Taakverdeling	Je weet niet goed hoe je een taakverdeling moet maken.	Je weet wel welke taken er zijn, maar pleegt daarover geen overleg met de groep	Je weet de taken goed te omschrijven en weet ze op een eerlijke manier te verdelen.	Je maakt in overleg met je groep een duidelijke en eerlijke taakverdeling en legt deze vast om deze te bewaken en evt. anderen daarover voor te lichten. Je helpt elkaar om het gezamenlijke doel te bereiken.
Overleggen	Je pleegt geen overleg en start met het uitvoeren van eigen initiatieven	Je neemt wel deel aan het overleg: eerst luister je, maar dan onderbreek je anderen om je zin door te drijven.	Je luistert naar de anderen en brengt ook zelf ideeën en suggesties in.	Over en weer brengen jullie zaken in en luisteren naar elkaar: samen komen jullie tot oplossingen waar iedereen achter kan staan.
Afspraken maken en je eraan houden	Je maakt geen afspraken.	Je maakt wel afspraken maar houdt je er niet altijd aan .	Je houdt je goed aan de gemaakte afspraken.	Je houdt je goed aan de gemaakte afspraken. Als je een afspraak niet na kunt komen dan roep je het groepje voor overleg bij elkaar.
Aanspreken	Je gaat je eigen gang zonder te kijken wat de rest van de groep doet.	Je luistert naar anderen als ze je aanspreken, maar je doet er alleen wat mee als je het ermee eens bent. Je durft de andere groepsleden niet zo goed aan te spreken, maar roept meer in het algemeen dat er zaken niet goed gaan.	Je bent goed aanspreekbaar over de taken en de gemaakte afspraken en durft de groepsleden daarover wel aan te spreken.	Je bent goed aanspreekbaar over de taken en gemaakte afspraken en voelt je ook verantwoordelijk genoeg om de andere groepsleden zo nodig over mindere prestaties of nalatigheid aan te spreken.

